Vol 6 Issue 6 Dec 2016 ISSN No :2231-5063

International Multidisciplinary Research Journal

Golden Research Thoughts

Chief Editor
Dr.Tukaram Narayan Shinde

Publisher
Mrs.Laxmi Ashok Yakkaldevi

Associate Editor
Dr.Rajani Dalvi

Honorary
Mr.Ashok Yakkaldevi

Welcome to GRT

RNI MAHMUL/2011/38595 ISSN No.2231-5063

Golden Research Thoughts Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial board.Readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

Regional Editor

Dr. T. Manichander

International Advisory Board

Kamani Perera
Regional Center For Strategic Studies, Sri Lanka

Janaki Sinnasamy
Librarian, University of Malaya

Romona Mihaila
Spiru Haret University, Romania

Delia Serbescu
Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Anurag Misra
DBS College, Kanpur

Titus PopPhD, Partium Christian University, Oradea,Romania

Mohammad Hailat
Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken

Abdullah Sabbagh
Engineering Studies, Sydney

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Loredana Bosca
Spiru Haret University, Romania

Fabricio Moraes de Almeida
Federal University of Rondonia, Brazil

George - Calin SERITAN
Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences Al. I. Cuza University, Iasi

Hasan Baktir
English Language and Literature Department, Kayseri

Ghayoor Abbas Chotana
Dept of Chemistry, Lahore University of Management Sciences[PK]

Anna Maria Constantinovici
AL. I. Cuza University, Romania

Ilie Pintea,
Spiru Haret University, Romania

Xiaohua Yang
PhD, USA

......More

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade
ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India

R. R. Patil
Head Geology Department Solapur University,Solapur

Rama Bhosale
Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel

Salve R. N.
Department of Sociology, Shivaji University,Kolhapur

Govind P. Shinde
Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai

Chakane Sanjay Dnyaneshwar
Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune

Awadhesh Kumar Shirotriya
Secretary,Play India Play,Meerut(U.P.)

Iresh Swami
Ex - VC. Solapur University, Solapur

N.S. Dhaygude
Ex. Prin. Dayanand College, Solapur

Narendra Kadu
Jt. Director Higher Education, Pune

K. M. Bhandarkar
Praful Patel College of Education, Gondia

Sonal Singh
Vikram University, Ujjain

G. P. Patankar
S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka

Maj. S. Bakhtiar Choudhary
Director,Hyderabad AP India.

S.Parvathi Devi
Ph.D.-University of Allahabad

Sonal Singh,
Vikram University, Ujjain

Rajendra Shendge
Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur

R. R. Yalikar
Director Managment Institute, Solapur

Umesh Rajderkar
Head Humanities & Social Science YCMOU,Nashik

S. R. Pandya
Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai

Alka Darshan Shrivastava
Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar

Rahul Shriram Sudke
Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore

S.KANNAN
Annamalai University,TN

Satish Kumar Kalhotra
Maulana Azad National Urdu University

Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.aygrt.isrj.org

Golden Research Thoughts
ISSN: 2231-5063 Impact Factor : 4.6052(UIF) Volume - 6 | Issue - 6 | December - 2016

उच्च शिक्षणासमोरील आव्हाने

प्रा. साधना देशमुख
विभाग प्रमुख, राज्यशास्त्र विभाग ,
श्री. शिवाजी कला व वाणिज्य महाविद्यालय, अमरावती.

प्रस्तावना –

ारतात उच्च शिक्षणाला महत्व दिले गेले आहे. उच्च शिक्षणात सुधारणा घडवून आणण्यासाठी डॉ.राधाकृष्णन आयोग स्थापन करण्यात आला. यु.जी.सी.ची स्थापना करण्यासंबंधीची शिफारस डॉ. राधाकृष्णन यांनी केली. डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन यांनी उच्च शिक्षणाचे उद्देश निश्चित केले. त्यांच्यामते उच्च शिक्षणातून असे व्यक्तिमत्व तयार करणे की, जे राजकारण, प्रशासन, व्यवसाय, उद्योग व वाणिज्य या क्षेत्रात उत्कृष्ठ प्रशासन करु शकतील, कोठारी आयोगाने उच्च शिक्षणाचे उद्दिष्ठ्ये निश्चित केले. यात जिवनातील प्रत्येक क्षेत्रात प्र ावी नेतृत्व प्रदान करणे, समता व सामाजिक न्यायाला प्रोत्साहन देणे, प्रौढ शिक्षणाच्या कार्यक्रमाच्या विकास करणे, राष्ट्रीय जागृतीच्या विकासासाठी कार्य करणे, सामाजिक व सांस्कृतिक विषमता दूर करणे यांचा समावेश होता.

ारताचे माजी राष्ट्रपती ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांनी २०२० ला ारत महासत्ता बनेल अशी विष्यवाणी वर्तवली आहे. आदरणिय माजी राष्ट्रपतीचे स्वप्न साकार करण्यासाठी विविध कार्यक्रम आखले जात आहेत. संशोधकांनी दाखवून दिले आहे की, ारत महासत्ता बनण्यास वेळ लागणार नाही. ारताचे पंतप्रधान डॉ. मनमोहन सिंग यांनी २०१२ पर्यंत संपुर्ण ारत साक्षर करण्याचे निश्चित केले आहे. यासंबधी कार्यक्रम आखला गेला आहे. जागतिकीकरणामुळे उच्च शिक्षणात आव्हाने उ ी आहेत. ही आव्हाने पेलून संधीचे सोने करण्याची वेळ आली आहे. जर

ारतातील विद्यापिठे व महाविद्यालये यांनी ही आव्हाने पेलली नाहीत तर ारतातल्या शिक्षण संस्थांचे वितव्य धोक्यात येणार आहे. हे काम कठीण आहे पण अशक्य मात्र मुळीच नाही.

ारत स्वतंत्र झाला तेव्हा देशात साक्षरांची संख्या २० होती आज ही संख्या ७० झाली आहे. तरी पण उच्च शिक्षणाची अवस्था समाधानकारक नाही.

शोधनिबंधाची उद्दिष्टे –

1.महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास करणे.
2. ारतातील बुध्दीवंताचे बुध्दीवहन थांबवणे.
3.व्यवसायीक शिक्षण, तांत्रिक शिक्षण यांची वाढ करणे.
3.देशाचे आर्थिक धोरण, खाजगीकरण, उदारीकरण व जागतिकीकरण याबद्दलचे ज्ञान देणे.
4.गुणवत्ता पुर्ण शिक्षण देणे.
5 ारतातील वाढत्या लोकसंख्येवर नियंत्रण ठेवणे.

उच्च शिक्षणासमोरील आव्हाने –

1.विनाअनुदान पध्दतीमुळे शिक्षणाचा स्तर खालावत चालला आहे. विनाअनुदानावर कॉलेज चालविणे ही कठीण बाब आहे. अध्यापन कार्य करणाऱ्यांना पुरेसा पगार मिळत नसल्याने त्यांच्या समोर अनेक समस्या उभ्या असतात त्यामुळे अध्यापनाचे कार्य प्र ावीपणे होऊ शकत नाही.

2.घड्याळी तासिकावरील शिक्षकांकडुन काम करुन घेणे हे एक आव्हान आहे. तासिका तत्वावर कार्य करणाऱ्या शिक्षकांवर कसल्याच प्रकारची इतर जबाबदारी टाकता येत नाही.

3बऱ्याच वेळा पात्रता प्राप्त उमेदवार उपलब्ध होत नाही त्यामुळे ते पद कित्येक वर्ष रिकामे राहते. त्यामुळे अध्यापनावर परिणाम होतो.

4.विद्यार्थ्यांमध्ये तणावाचे वातावरण हे अडथळा निर्माण करते. उच्च शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे मानसिक संतूलन राखले जाणे आवश्यक आहे, परंतू तसे होत नाही. विद्यार्थ्यांवर अभ्यासाचा ताण आला तर ही मुले चक्क आत्महत्या करायला ित नाहीत. आज पर्यंत अनेक विद्यार्थ्यांनी आत्महत्या करुन घेतली आहे.

5.आजही सर्व महाविद्यालयांना सर्व सोयी सुविधा मिळत नाहीत. उच्च शिक्षण देणाऱ्या काही महाविद्यालयांना स्वतंत्र प्रयोगशाळा नाही, खेळाचे मैदान नाही, वसतीगृह नाहीत त्यामुळे उच्च शिक्षणात दर्जेदारपा येत नाही.

6.उच्च शिक्षण देणारे महाविद्यालय व विद्यापीठात सुसज्ज ग्रंथालयाचा अ ाव जाणवतो. आजही काही महाविद्यालयात सुसज्ज ग्रंथालय नाहीत. आता यु.जी.सी. द्वारे अनुदान देण्यात येत असल्यामुळे ग्रंथालयात सुधारणा करण्यात येत आहेत.

7.अध्यापकाच्या पात्रतेच्या निकषांतील घोळ कायम आहे. उच्च शिक्षण क्षेत्रात अध्यापनाचे कार्य करणाऱ्या अध्यापकाच्या पात्रतेत घोळ असलेला दिसून येतो. एम.फिल, पी.एच,डी. यांना सेट–नेट मधून सुट देण्यात येते तर कधी विरोध होतो. तसेच तदर्थ स्वरुपात अध्यापनाचे कार्य करणाऱ्या अध्यापकांना अजुनही कायम केले नाही. त्यामुळे त्यांच्या समोर सेट–नेटची टांगती तलवार आहे.

अशा प्रकारे उच्च शिक्षण व्यवस्थे समोर अनेक आव्हाने उ ी आहेत ही आव्हाने पेलून संधीचे सोने करता येवू शकते. जागतिकीकरणामुळे बाहेरच्या देशातील विद्यापीठे ारतात येत आहेत. परंतू ारतातील महाविद्यालये व विद्यापीठे यांनी आपली गुणवत्ता सुधारुन ारताला महासत्ता बनविण्याची नामी संधी आहे. ही संधी ारताने डावलू नये.

उच्च शिक्षणात सुधारणा करण्यासाठी उपाय योजना –

1.विद्यार्थ्यांमध्ये तणावमुक्त वातावरण निर्माण करणे, विद्यार्थ्यांना ताण येण्याची अनेक कारणे आहेत. गुन्हेगारीमुळे

युवकांचा ताण वाढत आहे. विद्यार्थ्यांना व पालकांना मार्गदर्शन, समुपदेशन करण्याची जबाबदारी उच्च शिक्षण संस्थांनी घेतली पाहिजे.
2.पर्यावरण संरक्षण, लोकसंख्या वाढ रोखणे, आरोग्य शिक्षण, अज्ञान व अंधश्रध्दा निर्मुलन, डिझेल, पेट्रोल वीज निर्मिती यावर संशोधन झाले पाहिजे.
3.आजचे युग हे संगणक, इंटरनेटचे युग आहे. ई–लर्निंग, ई–बुक, व्हर्चुअल क्लासरुम, ऑन लाईन एक्झाम, ऑन डिमांड एक्झाम, व्हिडीओ, कॉन्फरसिंग, ऑडिओ कॉन्फरसिंग या संकल्पना शिक्षणात आलेल्या आहेत. या सर्वांचे आयोजन केले पाहिजे.
4.दहशतवाद, आतंकवाद यामध्ये काम करणारे बुध्दीमान आहेत. त्यांच्या बुध्दीचा चांगल्या कार्याकडे वापर करुन घेतला पाहिजे. यासाठी आजच्या युवकात नैतिक मुल्यांची रुपवणूक करण्याशिवाय पर्याय नाही.
5.विद्यार्थ्यांमध्ये जीवन कौशल्य विकसित करणे, आजच्या जागतीकीकरणाच्या युगात केवळ ज्ञानी असूनही चालणार नाही तर त्या ज्ञानाचा उपयोग यशस्वी, आनंदी जीवन करण्यासाठी करुन घेण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये आली पाहिजे.
6.सांस्कृतिक कार्यक्रमाची नियोजनपुर्वक आखणी करावी कारण विद्यार्थी हाच देशाचा आधार स्तं आहे.
7. ारतातील महाविद्यालये व विद्यापिठांनी बुध्दीवंताचे बुध्दीवहन होणार नाही याची काळजी घेतली पाहिजे
8. ारताने देश ातील महाविद्यालये व विद्यापीठे फायबर ऑपटीक्स या आधुनिक तंत्रज्ञानाने एकमेकांशी जोडली पाहिजेत. यामुळे महाविद्यालयाचे व विद्यापिठाचे आधुनिकीकरण होवू शकेल.

निष्कर्ष –

ारतातील उच्च शिक्षणातून जे उद्देश निश्चित केले होते त्यांची पुर्णपणे पूर्तता झाली नाही. जागतिकीकरणामुळे ारतातील महाविद्यालये व विद्यापिठांना स्पर्धा करावी लागणार आहे. ारताला महासत्ता बनण्यासाठी उच्च शिक्षण हे दर्जेदार असणे गरजेचेच आहे. ारताचे पंतप्रधान तसेच मोदी सरकार नी संपुर्ण ारत साक्षर करण्याचा कार्यक्रम आखला आहे. अकराव्या पंचवार्षिक योजनेत उच्च शिक्षणावर खर्च वाढविण्यात आला आहे. यात स्पर्धा, मार्गदर्शन विषयात मागे असलेल्या विद्यार्थ्यांना विशेष तासिकेची सोय केली जाते. तसेच प्लेसमेंट व करियर गाईडलाईन्स करण्यात येत आहे. उच्च शिक्षणाच्या क्षेत्रात निर्माण झालेल्या अहवालावर मात करण्याची क्षमता ारतीय शिक्षण तज्ज्ञात आहे.

संदर्भ सूची –

1.पाटील लीला, कुलकर्णी विश्व ंर, आजचे शिक्षण आजच्या समस्या, श्री विद्या प्रकाशन, पुणे २००७.
2.जगताप ह. ना. शिक्षणातील नवप्रवाह व नवप्रवर्तने, नित्यनूतन प्रकाशन, पुणे २००७.
3.प्रसाद मनेरीकर, नवे शिक्षण नव्या दिशा.
4.रासम, डॉ. वासंती, डॉ, करिअप्पा खापरे, आंतरराष्ट्रीय संबंध आणि राजकारण, फडके प्रकाशन, कोल्हापुर.
5.अभ्यंकर, वा. ना., विकविसाव्या शतकासाठी शिक्षण, पुणे–२००५.
6.देवरे, डॉ. पी. डी., डॉ. डी. एस. निकुं , आधुनिक राजकीय विचारप्रणाली प्रशांत पब्लीकेशन्स, जळगांव.
7.दै. लोकमत, नागपूर दि. १२ फेब्रुवारी २०११
8.दै. सकाळ, पुणे, दि. २८ फेब्रुवारी २०११
9.शिक्षण आणि समाज, ऑक्टोबर–डिसेंबर २००६.
10.शिक्षण समिक्षा, एप्रिल–जून २००६.

Publish Research Article
International Level Multidisciplinary Research Journal For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper,Summary of Research Project,Theses,Books and Book Review for publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

- ✶ International Scientific Journal Consortium
- ✶ OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- EBSCO
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Databse
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database
- Directory Of Research Journal Indexing

Golden Research Thoughts
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.aygrt.isrj.org